ARGUMENTUL DRAMEI.

Întêea colonisaţie (descâlicare) a Românilor în Daçiea Transalpinâ, (adecâ Moldova) se fâcu de Traean la anulŭ 101 dupâ Christos, a doua colonisare cu Domnie aŭ urmat de Duçele Bogdan Dragoşŭ la 1359.

De atunçe, în cursŭ de secule, a domnit urmaşiĭ açestuĭ Domnŭ, cariĭ, dupâ a lor întemeitorĭ se numeaŭ Dragoşidĭ.

Pe açest temeĭ Elena, fia luĭ Stefan çelŭ Mare se denumeşte în astâ dramâ ELENA DRAGOŞŬ.

Elena, fia luĭ Stefan çelŭ Mare, fu mâritatâ cu Ivan, fiulŭ Tzaruluĭ Ivan III, din care se nâscu Dimitri; înse pârintele açestuea murind timpuriŭ, a urmat întrebarea; çine se fie clironomŭ a Coroneĭ Moscveĭ? Dimitri, fiulŭ rêposatuluĭ moşteanŭ de Tronŭ, seaŭ Vasili, nâscut din a doua însoţire a Tzaruluĭ cu Sofia Paleologu? Din desbaterea şi aplicarea drituluĭ, a urmatŭ intrigile care formease argumentul drameĭ presente.

PERSOANE.

IVAN III. TZAR de Moscva.

SOFIA PALEOLOGU, a luĭ soție.

ELENA DRAGOȘŬ, nora luĭ Ivan, vâduva luĭ Ivan Ivanoviçĭ, mortŭ în etate de 32 anĭ.

VASILI, FIIUL SOFIĬ și a Tzaruluĭ; june de 10 anĭ.

DIMITRI, FIIUL ELENEĬ și a luĭ IVAN IVANOVIÇĬ, june de 18 anĭ.

IURI, un pajŭ a Sofiĭ.

USBEK MARABAN, unul din treĭ ambassadorĭ a Hanuluĭ Tatar.

MIHAIL PLEȘTIEF, ambassador Tzaruluĭ Ivan.

ANCA, bâtrâna doĭca luĭ Dimitrie.

UN CARÇERAR, gvardie, soldațĭ-Strelițĭ, poporŭ.

Sçena urmassê în Moscva la 1504.

ELENA DRAGOŞU.

Scena representease o peazzi inamtea Cremlinului si apoĭ in nâuntrul Caste lu-lui

ACTUL I.

SCENA I.

ANCA *(sede pe o peatrâ)*

De la resseritul până la apussul soareluĭ şedŭ pe peatra în faţa açestuĭ castelŭ çe nu invan s'a numit Cremlinŭ, ca din cremene urḑit cuprinde în el numaĭ inimĭ de cremene înpetrite! Aleŭ! Pânâ acolo nu poate pâtrunde suspinulŭ meŭ pentru Dimitri. june neferiçe! pe care l'am crescut în meḑul speranţeĭ soarteĭ sale strâluçite, care dupre drit îlŭ aştepta pe Tronul Moscveĭ. O mama neferiçe! Victima revalitâţeĭ, a jalusieĭ, al ambiţieĭ şi a furieĭ Tzarineĭ Sofiĭ, care, cu orgoglinul de la Bisant a adus şi cohorta crimelor çe le a desfrânatŭ asupra noastra! [Catâ în giur.] Tâçere domneşte împregîur, şi asta cale de toţĭ este pârâsitâ: drumeţul se fereşte de ea ca de una de reŭ ogur care duçe la peire!.. Ḑina simt facturĭ de suferinţâ, ear noaptea visurĭ cumplite, maĭ ales açel din urmâ mi'a turburat inima şi a întristatŭ viitorul! Mi se pa-

re câ orisonul se întunecâ de o puternica fortun'; turnul çel aurit a luĭ Cremlinŭ, în a câruca vârfŭ în loc de cruçe mi se pârea câ sta Dimitri cu cruçea în mânâ, se pleacâ spre apus, câdŭ, aproape de surupare, sântul nostru Alecsandru Nevschi, îlŭ râdicâ cu braţŭ putcrnicŭ şi îlŭ reaşedâ la locŭ. Oare çe poate însemna açest vis? Amar mie! Cât de deferite sunt vissurile de çele a eve, care şi açeste se strecoarâ ca un vis lungŭ amêstecat de plâçerĭ şi de plânsurĭ.

(Dar eacâ Carçerarul treçe....)

SCENA II.

ANCA şi CARÇERARUL.

(Carele treçe cu un fanar si un panier de merinde.)

ANCA.

Stâ un picŭ, aĭbĭ compatimire cu o bâtrânâ care nuţĭ çere de cât un sentimentŭ de omenire.

CARÇERARUL.

Oare omenire se fie? Deacâ mâ reţiĭ aiçe ca se maĭ întârḑiŭ a duçe merinde prijoneruluĭ Dimitri, care de ierĭ încâ nimicâ nu a mâncat niçĭ bâutŭ?

ANCA.

Dar oare nu va respunde înaintea luĭ D-ḑeŭ açelŭ çe prin lipsa nutrimentuluĭ maĭ apassâ şi prelungeşte pâtimirea unuĭ une inoçent? Îngerul seŭ apârâtor i va trimete, o mângâere

CARÇERARUL.

Eŭ nu am a respunde de cât înaintea maĭ mareluĭ meŭ ca sêmĭ plinescŭ datoria, pentru altele respunde elŭ însul.

ANCA.

Eştĭ omŭ şi pârinte, nu lipsi de o mângâere pe încarçeratul, a luĭ înger te va recompensa deacâ iĭ duçe o scrisoare deschisse, care cu lacrimĭ îĭ trimete mama sa. (I dâ biletul].

CARÇERARUL.

Pentru suspinurĭ şi lacrimĭ de femeĭ n'umĭ veiŭ pune capulŭ în pericolŭ, de poţĭ, fâ hârtiea se sboare în a luĭ închisoare pe aripa îngeruluĭ seŭ. (Respinge biletul şi se duçe).

SCENA III.

ANCA, îndatâ şi ELENA.

ANCA.

Amar mie! Niçĭ a mea rugâminte, niçĭ suferinţele unuĭ inoçentŭ nu aŭ putere asupra açestuĭ omŭ de cremene!

ELENA.

(Seruntând pe Anca.) Anco înbunâtâţito! Eacca câtre miile se adaoge o noue ḑi de suferinţâ! Tu care aĭ leganat a mea copilârie cu vissurĭ şi istorisirĭ de aurŭ, şi din Moldova cu mine aĭ petrecut pe calea çe'mĭ pregâti fiiul Tzaruluĭ, câtâ serbare cu bucurie petreçeam în câlâtoriea çea îndelungatâ prin Poloniea şi pe la Cavaleriĭ Teutonĭ, calea cu florĭ presuratâ, aerul de temeerĭ profumat! Încât viitorul preḑiçea un senin neturburat, ear amu împârtâşeştĭ a mea pâtimire. Spunemí çe aĭ aflat despre fiiul meŭ?

ANCA.

Amar mie! Nimicŭ maĭ dureros de cât în suferinţâ aşĭ aminti trecuta feriçire; de açea niçĭ o mângâere nu potŭ aḑĭ aţĭ spune din asta lume, de cât din lumea vissurilor. Mi se pa-

rea câ am veḑut pe Dimitri cu cruçea în mânâ stând pe turnulŭ Cremlinuluĭ, çe se cutremura, dar aproape de a câdea fu reţinut de braţul puternicŭ a Sântuluĭ Alecsandru Nevschi.

ELENA.

Visurĭ şi tot visurĭ, nimicŭ de adevârat de cât durere şi lacrimĭ. De aşĭ putea spera pe Sântul, carele se adorease aiçe pentru binele çe a fâcut Împ ірâţieĭ Moscveĭ, câ va îndupleca inima çea crudâ a neamiçeĭ mele, tu nu aĭ vedea pe mine înplântatâ în lacrimĭ, tremurând pentru drepturile fiiuluĭ meŭ şi chiar pentru vieaţa sa! Pentru Dimitri, adevâratul moştean a Tronuluĭ. Dar aleu! Aḑĭ mâ vâd nevoitâ a crede câ D-ḑeŭ a lâssat soarta oamenilor în a lor proprie cârmâ şi în dispoziţia patimilor!

ANCA.

Doamno! Nu te despera, D-ḑeŭ carele din ţerĭ depârtate te a adus aiçe pentru soarta strâluçitâ, nu te va ossândi pânâ în capât; prin suferinţe va conduçe la triumful caŭseĭ çeĭ drepte.

Între barbariĭ de aiçe, am însemnat un june cu inima de omenire, şi plin de interesare pentru a ta posiţie, încât sânt încredinţatâ câ D-ḑeŭ îlŭ trimete pentru a ta mântuire.

ELENA.

Amar de açela carile a ajuns a fi oget de compâtimire! Nu compatimita, çe invidiatâ aşĭ vra se fiŭ ca atunçea când prin lume se respândi auḑul câ Tzarul çel puternic a Moscveĭ a peţit pentru fiiul seŭ pe o june Românâ de la gura Dunâreĭ! Atunçe chneghinile şi frumuşelile Moscveĭ strigaŭ: oare nu s'a gâsit maĭ aproape o soţie maĭ frumoassâ, maĭ deamnâ de cât açea veneticâ?

ANCA.

Tzarul ştiea câ pe arbore selbatic hultuind pom nobil are

a produçe fructurĭ alesse. de açeia çerul peste elŭ va întinde scutul puternic să'l apere de a fortunelor turbare, açela înger te va feri, de c'e, şi din viţa tinericâ veĭ vedea crescând puternic arbore care va umbri a tale ḑile. Eŭ vâdŭ venind Iuri, te las liberâ. *(Se duçe.)*

SCENA IV.

ELENA şi IURI.

ELENA.

Eacâ un omŭ compâtimitor. Bunule Iuri! Oare aduçĭ mie vre o mângâere?

IURI.

Nu am alta de cât câtrâ a ta durere se adaogŭ şi a mea, câ în contra ordinuluĭ supremŭ omulŭ subordinatŭ nu poate nimica façe, de nu se va amesteca o fiinţâ supranaturalâ!

Filantropie, este sentiment aiçe oprit, daŭ nu stânsŭ în inima mea! Şi eŭ aşĭ da viaţa mea çe o duc în serviçiul despotismuluĭ, ca se mântuĭ o fiinţâ çe a fost menitâ la strâluçitul viitor, şi ca se usuc lacrimile unor ochĭ çe inspirâ sentimente la care numaĭ Tigriĭ ar resista.

ELENA.

Ochiĭ şi inima mea sunt închisse la toate sentimentele afarâ la çele de durere, orfanâ în ţara streinâ, singurâ portŭ povoara neferiçireĭ mele!

IURI.

În unire stâ puterea târiea! Deçĭ çea çe singur nu veĭ putea isbuti ambĭ întrunițĭ prin sentiment de simpatie şi interes nobil, maĭ uşor vom putea suporta şi vom conlucra spre a capata resultatul dorit! De açeea numĭ refusâ reçipoçitatea unuĭ sinçerŭ sentiment pentru ambiĭ mântuitor! Asta ni va fi çea maĭ dulçe recompenssâ!

ELENA.

Spre recompenssâ, çe resultat mântuitor poate reuși pentru o femeie, care nu are astâḑĭ de cât sentiment de mamâ? Și prin çe mijloaçe?

IURI.

Deacâ îmĭ daĭ o raḑâ de speranțâ, voiŭ împârtâși planulŭ meŭ:

Astâḑĭ este ḑiua solenitâțeĭ anuale în care Tzarul façe actŭ de supunere înaintea trimeșilor ambassadorĭ de la oarda de aurŭ Hanuluĭ Tatarilor, prin adorarea flamureĭ sale numite B â s m à. [*În secret*]: În meḑul serbâreĭ și a ocupațiĭ publiçe, voiŭ avea chipŭ de a scoate din Cremlin pe fiiul tâŭ, carele în vestimul tartar mistuit în cortejul ambassadeĭ, înpreunâ se va strecura pânâ la orda de aurŭ, unde va afla protectorŭ.

ELENA.

Bine-cuvântate fie ḑisele, planurile și faptele tale, darŭ muma sa!

IURI.

Gândește câ açel çe te mântue, ar perde pe sine, când açest actŭ periculos nu l'ar façe numaĭ spre a te posseda! Pronunțâ soarta mea!

ELENA.

Fâptuește cum aĭ plânuit și'țĭ jur câ, veĭ posseda a mea recunoștința și lauda lumeĭ. La lucru Iuri! recompenssa va fi deamna de întreprindere! [*Se duçe.*]

IURI.

Fericit de açest moment, voiŭ alerga ca se cooperes la unŭ actŭ de omenirea și fericirea mea se o rescumpâr prin pericolul vieţeĭ mele!

SCENA V.

(IURI ANCA.)

IURI.

Anco îmbunâtâţito! Care şi tu în juneţele tale aĭ simţit dulçeaţa unuĭ amor înfocat, fiemĭ de ajutorŭ ca se pot împlini dorul inimeĭ mele pe calea leguitâ, şi care pe lângâ asta are se ferească patria de fortuna çe o ameninţâ.

ANCA.

Çea çe poate o bâtrânâ, voiŭ da consiliulŭ esperienţiĭ, a câriĭ lege este a nu preçipita! A nu pluti în contra cursuluĭ apeĭ şi a vântuluĭ, çe cu prudenţâ a conduçe luntrea pintre stânçele care îĭ pot aduçe sfarmare.

IURI.

Aşa vorbeşte Anca çea bâtrană, dar atunçea când inima îĭ tressera în peptŭ, fâptueaĭ în alt modŭ, de açeea sum astiḑĭ orbŭ, nu vêdŭ de cât amorul, carele prin fortunĭ, sigur mê va conduçe la feriçire.

ANCA.

O dorescŭ, dar nu despreţa consiliulŭ prudenţiĭ, spre a nu fi maĭ în urmâ mustrat, ştiĭ câ femeilor bâtrîne, cândŭ li s'a ripit darulŭ frumusseţeĭ şi a graţiĭ, li s'a lassat dreptŭ indemnitate darul preḑiçereĭ, şi bobiĭ meĭ nu m'aŭ înşelatŭ niçĭ odatâ. de voeştĭ a vedea chiar cu ochiĭ tâĭ soarta viitoare, apoĭ eŭ mâ înserçines de a o descoperi, dar maĭ nainte aĭ a te supune la regulele çerute de arta negromanţieĭ, spune?

IURI.

Spre a cunoaşte cu o oarâ maĭ 'nainte de am a trâi, seaŭ a

muri, mi supun la toate, câ vieaţa indeçissâ è maĭ crudâ de cât moartea.

ANCA.

De aĭ statornica voinţâ apoĭ vino la meḑul nópţeĭ la respintinea drumuluĭ çeluĭ mare, unde te aştept. Dâmĭ cuvântŭ de cavaler?

IURI.

Giur câ voiŭ veni!
[*Anca se duçe*].

SCENA VI.

IURI.

[*Singur*.) La çe fapta! m'a indussŭ amorulŭ? De a lua consiliŭ de la o Sibilâ bâtrânâ? A fi, seaŭ a nu fi! astaĭ cestia? A fi feriçe numaĭ cu Elena potŭ fi, fârâ ea vieaţa numĭ este doritâ. Însâ amorul şi patriotismul a operat minunĭ în lume! Conduss de açeste douâ sentimente, mâ reped spre calea destinuluĭ meŭ; şi luptând în meḑul fortuneĭ speres câ voĭ agiunge la scopul glorios!

ACTUL II.

SCENA I.

(*Anticamera salonului de paradâ.*)

MIHAIL PLEŞTIEF.

O fatalitate a lucrerilor noastre! Omul propune dar Ḑeul dispune! Douâ poluri opusse se unescŭ şi se respingŭ. Cât de feriçe eŭ mi credeam când Tzarul, dintre toţi favoriţii seĭ curtesanĭ şi ministrĭ, pre mine m'a alessŭ a plini o mâreaţâ mâssurâ a poliţieĭ sale, ca se câlâtorescŭ de aiçe pânâ la gura Dunâreĭ, spre a peţi o soţie pentru clironomul tronuluĭ Moscveĭ! A uni doĭ Eroĭ prin interessŭ de politicâ comunâ şi a çimenta açea aleaţie prin legâturĭ de familie, era o sarçinâ atât de onorabilâ, pentru câ assigura unirea Norduluĭ cu partea râssâriteanâ a Europeĭ, şi prin cultul Ortodochsieĭ în viitor a întinde domniea Moscveĭ peste popoare numeroasse care prin istŭ mijloc legate se vor façe organe a interesselor noastre Toate resspundeaŭ la istŭ plan politic a Tzaruluĭ şi recunoştinţa sa câtrâ mine sporea din ḑi în-ḑi cu închegarea feriçireĭ sale casniçe. Când din neneroçire jalusia şi rivali-

tatea Tzarineĭ Sofiea cu nora sa Elena a turburat cursul çelŭ prosper a dinastieĭ.

Caracterul çel crud a Tzaruluĭ din naturâ îl facŭ tiranŭ, câte jertve a ambiţieĭ, a jalusiĭ şi a nemoralitateĭ sale aŭ a-cufundatŭ în miserie şi în mormântŭ!

Bravul General Cneasul Roştovschi şi Ivan Petroviçĭ, tortoraţĭ şi massacraţĭ din ordinul seŭ prin moarte a rescumpârat repaosul şi recompenssa çe meritaŭ a lorŭ serviţiĭ câtrê patrie!

Şi oare se poate uĭta catastrofa bravuluĭ Hatman care pe meritul cunoscutŭ resema driturile sale, ear nu pe fantasiea Tzaruluĭ, şi pentru asta şedea anĭ îndelungaţĭ în închissoare, de unde prin o strategimâ linguşitoare creḑu se scape, ḑicând câ a vissatŭ cum câ Regele Polonieĭ legat s'a adussŭ la piçioarele Tzaruluĭ. Açesta însâ în inimâ prefâcutâ a ḑis vissetoruluĭ, câ întru adevâr aşa are se fie, dar pânâ atunçe elŭ se aştepte ḑiua açeea la închissoare. Çine poate înşera numele muerilor de la barbaţiĭ lor ripite şi sçenile de osçenitate, de ireligie câtre clerŭ fâptuite de açestŭ tiranŭ! Adevâratŭ câ faptele çele încruntate a înçeputŭ a lipsi, dar poflete tot ea râmassŭ deşi anĭ a lângeḑitŭ energiea sa totuşĭ rêulŭ nu s'a stîrpitŭ, câ în neputinţâ însuşĭ a façe rêu, elŭ se purta asstăḑĭ de preponderenţa soţieĭ sale çeĭ june, a careia energie şi voinţă domnească preste toate! Însă eacco ea vine, prudenţa şi arta!

SCENA III.

PLEŞTIEF şi SOFIA.

SOFIA.

Rară tâmplare este a ni întâlni în astă curte unde eu's soţiea iar tu ministru Tzaruluĭ?

PLEŞTIEF.

Caŭsa este că funcţiile mele mâ ţinŭ une-orĭ pre departe de aiçe, alte dăţĭ ear pre aproape, adecă în cabinetul Tzaruluĭ, şi une-orĭ la marĭ serbărĭ, întru care potŭ numera şi minutele când amŭ ferіçire de a vâ întâlni.

SOFIA.

Cuvinte demne de un curtesanŭ şi cavaler care se vede că s'a aplicat a fi galant cu prinçessa Elena în cursul îndelungateĭ călătoriĭ çe a făcut cu açea femee luçeaferŭ a ţereĭ barbare de la Dunâre, şi care cutease prin tunericŭ a resbela cu o Paleologă! Când ştim că duĭoassa mamă a luĭ Dimitri maĭ are aiçe şi alte ogete de duĭoşie, între cariĭ tu nu eştĭ singur! Amorŭ vechĭ nu rugineşte!

PLEŞTIEF.

Tzarina! eartă deacă la asemene ḑisse voĭ uĭta resspectulŭ çe vâ sunt datorŭ. Nenoroçirea Prinçeseĭ Eleneĭ îmĭ impune datoriea aĭ apara onorulŭ şi a çere satisfacţie. Tzarina are de agiuns curtesanĭ şi cavalerĭ, cariĭ la ordinul vóstru cu bucurie vor vărsa sângele, alegeţĭ pe unul dintre açiĭ maĭ bravĭ ca arma se aleagă cu mine dreptul açesteĭ cause

SOFIA.

Nu te prea esalta, sângele tâŭ ar provoca prea amarê lacrimĭ, conserveaşil pentru o caŭsă maĭ nobilă, solenitatea de aḑĭ cu ambassadorul Tatar, are nevoie de pruḑenţa neturburată a diplomatiçeĭ voastre.

splendoare, încât sâ se minunese Tatarii Datuleaŭ ospețulŭ çel de buna venire?

PLEŞTIEF.

Toate s'a deplinit, în sálonul çel mare s'a înşerat toate classele Statuluĭ, clerulŭ, boeriĭ. representanţiĭ comerţuluĭ toţĭ în a lor vestminte de paradâ.

IVAN (ĭ dă o hărtie sigilată.)

În ástâ hartie secretâ, care o veĭ deschide în cursul solenitâţeĭ, veĭ gâssi instrucţiile mele, care se le plineştĭ pânâ la una cu çea maĭ mare scrupulositate, se maĭ proclamesŭ poporuluĭ adunat în peaţâ, câ dupâ încheierea solenitâţeĭ, se va da în publicŭ unŭ ospeţŭ Împârâtescŭ, despre care sê se aducâ aminte în analele Moscveĭ.

Ah! cât de grea este povara unuĭ Prinçipe, şi totuşĭ niçĭ unul se fereşte a o purta! Multe încâ îmĭ rêmân a pregâti pentru successul planuluĭ meŭ! Ear tu nu pregeta a esecuta çele ordonate. (*Se duçe*).

PLEŞTIEF.

Multe fase a îndelungateĭ mele vieţeĭ în serviçiul Statuluĭ am petrecut, deĭe Dumneḑeŭ, ca şi asta, poate deperma a mea lucrare, sâ se încheie cu bine.

SCENA VI.

[*Salonul de paradà, spre stánga tronul Tzaruluĭ. Cu sunetul unuí mars, defileasa guardia Strelitzelor si se întsera parte lêngă tron, parte în fund, clerul, si representanzzií altor classe.*

Tzarul, tziind pe Sofia de mânĕ si urmat de Vasili, se aşează pe tron. Vasili stă pe o treaptă, ear Elena în vestminte negre sede pe o strada maĭ gios. După aceia vine.]

HEROLDULŬ.

Prea-strălucite Tzarule! Usbecŭ Martaban, trimessul Hanuluĭ cu aĭ sêĭ doĭ Ministri a sossit, şi çere a se înfăţoşa pentru plinirea actuluĭ solemnel, prin adorarea flamureĭ Tatare.

TZARUL.

Vie trimessul Hanuluĭ, ca în faţa luĭ D-ḑeŭ şi a Moscoviţilor se primească actulŭ mult maĭ măreţŭ decât orĭ când.

[*Cu sunetul marsului defileasă cortejul Tatarŭ cu bandiere, Usbecŭ cu ai sêi tzine pe capŭ flamura numită Básma, ear Ministrii séi ducŭ bandiera cu insignĭĭ Tatare: Soarele, luna si dragonul înaripatŭ. După çe a statut în fatza Tzaruluĭ, i presenta flamurea spre adorare. Açesta se destinde repede de pe Tronŭ, apucă Básmaua o aruncă la pământ si călcând'o sub piçioare, ziçe:*)

În faţa çeriuluĭ şi a Moscoviţilor declarŭ de infamŭ açestŭ actŭ ovelitorŭ pentru Creştinĭ. Moscva recâştigă aḑĭ a eĭ Suveranitate şi dignitate, Usbec! Sclavŭ a păgânuluĭ, capetele Ministrilor têĭ, se cadă amu pe pragul Cremlinuluĭ, ear ţie lassŭ viaţa ca se aduçĭ domnuluĭ têŭ al meŭ respunssŭ şi çele çe veḑĭ, spuneĭ deacă ar cutesa se maĭ inoească a sa pretenţie, apoĭ se mê aştepte în tabera sa, unde niçĭ oarda sa de aurŭ niçĭ gvardia în ferŭ invescută, nu'l vor feri de osînda meritată. Gvardia pliniţĭ ordinul!

(*Gvardiea apucă pe çiĭ doĭ Ministri, li leagă mânele pe spate, arunca pe capul lor un velŭ negru, si'ĭ duçe la moarte, ear pe Usbecu liber il scoate din salonu.*)

Astăḑĭ se plicneşte profeţia luĭ Monomach: câ Imperiulŭ Moscveĭ nu va avea de margine de cătŭ Resseritul şi Apus-sul soareluĭ!

(*Tot cortejul cade înaintea Tzaruluí la pàmànt, si strigà :*)
Vivat Tzarul nostru, astâḑĭ Moscva é liberâ!
(*Cu sunetul marsuluĭ Tzarul si cortejul* se *depàrteasŭ.*)

SCENA VII.

[*Apartamentul Sofii.*]

SOFIA.

Soarta mea a agiuns astăḑĭ la apogeul eĭ, nu am de acum pe nime a invidia. În actul çel mâreţŭ am şeḑut pe Tronŭ a-lâture cu Tzarul şi lăngă mine fiul meŭ, ear rivala şedea la piçioarele mele! Pe cănd fiul eĭ Dimitri duçe la întune-ricâ închissoare a sa viaţâ, deacă nu voĭ scurta'o prin sateliţiĭ meĭ. Dar eatâ credinçiossul Iuri!

SCENA VIII.

SOFIA şi IURI.

IURI.

Dupre ordinul vostru, străluçita Tzarinâ! Amŭ çerçetatŭ despre junele încarçerat, gvardiile îşĭ plinescŭ cu severitate instrucţiile, şi nime din partisaniĭ sêĭ nu cutease a se apro-pie de carçere; datorŭ sum însse a raporta câ între poporŭ suna oare care murmurâ.

SOFIA.

Nu mê voĭ astêmpera maĭ 'nainte de a decapita pe şefi partisaniĭ sêĭ şi chiar pe fiiul Eleneĭ al façe nepericulossŭ prin o mursă, prin care se va restatorniçi liniştea în Moscva.

ACTUL III.

SCENA I.

[*Apartámentul Sofiĭ, eà singurà.*]

SOFIA.

Am triumfat! Dar nu é de agiunssŭ ca încoronatul Tzarŭ de Moscva, se pleçe adĭ a sa càrunti çerbiçe înaintea uneĭ Paleologe, este neapârat a lua aşa mâssurĭ ca niçĭ în viitor se nu poate în nestatornicul sêŭ carachter a scapa din leaţurile mele.

Ce têmplare feriçitâ pentru sfârâmarea inemiçeĭ mele, ea însaşĭ s'a preparat a eĭ câdere prin complotulŭ çe l'am descoperít şi prin care umblâ se fugâ cu fiiulŭ eĭ în compania trimeşilor Tatarĭ. Asta îmĭ va fi o nouâ armâ.

SCENA II.

SOFIA IURI.

IURI.

Strâluçíta Tzarinâ! Prinçessa Elena çere a vê vorbi şi vê roagâ aĭ acorda câteva minute.

SOFIA.

O rugâminte plecatâ nu potŭ nimânuea refusa. Vie!

SCENA III.

SOFIA, ELENA.

ELENA.

Tzarino! soro! nu ştiŭ care din açeste douâ titlurĭ maĭ lesne vor resbate la inima ta, care s'ar cuveni se fie duioasse pentru a noastre legâturĭ de familie.

SOFIA.

Tzarina am fostŭ maĭ nainte de a fi supussâ la o legâturâ nedoritâ care pânâ acum n'a produssŭ de cât amare fructurĭ. Titlul de sorâ çe aĭ invocatŭ, nu potŭ refusa fiind toţĭ fraţĭ dupre Christos.

ELENA.

Casul pentru care am soliçitat aţĭ vorbi nu é motivat de ambiţie, şi pentru câ aminteştĭ legea luĭ Christos, în numele luĭ te rogŭ a mê asculta cu blândeţe.

SOFIA.

Maĭ nainte de a trata despre açel cas, bine ar fi se lâmurim casul odoarelor coroneĭ. Aduţĭ aminte câ Tzarulŭ spre a semnala a sa bucurie despre naşterea nepotuluĭ sêŭ Dimitri, a voit sâ'ţĭ dârueascâ odoarele açeĭ întêĭ a sale Tzarinĭ, înssâ aflândŭ câ eŭ le am fostŭ datŭ Marieĭ vereĭ mele, dupre

pâra care tu aĭ fâcutŭ a esiliatŭ pre dânsa împreunâ cu soţulŭ eĭ. Apoĭ oare açeste le potŭ eŭ uita?

ELENA.

Sântŭ nevoitâ a declara, câ în arta de a întuneca adevârulŭ, prin calomniĭ, aĭ surprinssŭ religia Tzaruluĭ, care domneşte adî sub a ta epitropie, şi prin asta aduçĭ Imperiulŭ la câdere precum tu şi a ta familie prin asemene uneltirĭ aţĭ grâbitŭ suruparea Imperiuluĭ Bisantuluĭ.

SOFIA.

Cum, oare cuteḑŭ tu a fi de rêŭ ogur pentru mârirea Moscveĭ şi a degrada pe puternicul Tzarŭ? Dar oare nu cunoscŭ eŭ, complotul çe aĭ urḑit a fugi cu fiiulŭ têŭ la oarda de Aurŭ şi de acolo prin malcontenţiĭ al proclama de Tzar şi a resturna de pe Tronŭ pe Augustul Tzarŭ, socrul têŭ?

ELENA.

A fugi de rêul spre a scapa de nemeritata ossândâ este dat açeluĭ neputinçiossŭ; dar ḑiçerea câ, plânueam a proclama pe fiiul meŭ de Tzarŭ, este o calomnie vrednicâ de o bisantinâ, care însoţeşte pe Tzarul la crimenele eĭ.

SOFIA.

Tu cutes a blestema numele çelŭ august a Tzaruluĭ? Şi a te façe compliçe al atentatuluĭ contra Maiestêţeĭ Sale. Asta a trecut peste marginea râbdêreĭ mele. Mâ ducŭ sêĭ descoperŭ toate.

ELENA.

Dute câ alta nu ştiĭ de cât a învenina familia şi a te bucura de durerea şi de lacrimile çelor assupriţĭ.

SOFIA [*arêtând o hârtie.*]

Eacca în mânele mele amŭ planulŭ înscrissŭ şi corespondenţiile tale cu duşmanii, cum şi în çe modŭ aĭ ştiut a demoralisa chear pe Iuri credinçiossulŭ meŭ pajŭ ! de s'a assoçiatŭ la crimenele tale.

Italianul Aristotele, pe care Tzarul l'a chemat cu alţĭ artiştĭ de la Veneţia pentru construirea şi înfrumussetarea edifiçiilor Cremlinuluĭ, trecând prin Moldova, din ordinul pârinteluĭ têŭ, şi dupre a ta pârâ, s'a arestat acolo ca un criminal, şi numaĭ în urmarea mijloçireĭ Hanuluĭ Mengli Geraĭ a putut recapata a sa libertate. Toate açeste sunt marturiĭ a intrigilor tale spre a discredita în strâinŭ pe Tzarul şi a pune focŭ în sinul familiĭ sale.

ELENA.

Nu amŭ a râspunde ţie care eştĭ astîdĭ pârîtoarea mea şi giude, sum în mâna ta, dar cugetâ câ şi tu eştĭ în mâna luĭ D-ḑeŭ, care nu va îngâdui sê se calçe dreptul sub piçioare, şi pânâ în urmâ se triumfese crimenul. Eŭ te lassŭ întru mustrarea cugetuluĭ, de'l maĭ aĭ, şi mê ducŭ se adaogŭ câtre lacrimele vêrsate unŭ tribut la durerea mea. (*Se duçe*).

SCENA IV.

SOFIA (*singurŭ.*)

Mê temŭ câ şoptele neamiçilor meĭ, care sporesc, se nu agiungâ în publicŭ şi la urechele Tzaruluĭ, încât se deştepte a sale prepussurĭ care cu atâta artâ şi ostenealâ am ştiut a aţepi Casul ar fi gravŭ şi ar resturna toate planurile mele de a se dec'a-

ra fiul meŭ de moșteanŭ a Tronuluĭ. De açeea se mê folosescŭ de esemplulŭ çe de curând a dat în Veneția Lucreția Borgia [reflecteasê]. Prin secrete uneltirĭ se punŭ la cale ca pe șefiĭ oposițiĭ sêĭ cheme Magistratulŭ la unŭ publicŭ banquet, la care arta Venețieanâ va ști se administrese o murse çe mê va scapa de șefiĭ oposițiĭ earŭ pe alțĭ i voĭ acufunda în soteranele Cremlinuluĭ unde a lor voaçe rebele se va stênge cu vieața lorŭ. Deçĭ la lucru! Lucreția Moscveĭ! Precum Italia admira arta și energia femeeĭ istoriçe, deassemene analele Moscveĭ vor înregistra a mele fapte dinastieĭ mântuitoare. (*Se duçe*).

SCENA V.

[*Apartamentul Tzaruluĭ.*]

TZARUL [*vine acufundat în gândurĭ.*]

Çe datorie în a sa posiție se cuvine se aĭbê unŭ Domnitorŭ! Prin proprie conștiințâ, omul se giudecâ pre sine, aprețuește binele și rêul çe façe, giudecâ despre dreptulŭ și nedreptulŭ; dar Filosofiĭ lumeĭ nu se unescŭ asupra natureĭ açestuĭ simțŭ, raportuindu'l uniĭ la resonul, alțiĭ la sentibilitatea; mie se pare câ elŭ este un amestic de a nêndouâ ca pe când resonul înțelege carachterul esențialŭ al actiĭ. el o cvalificâ de bunâ aŭ rea, sentibilitatea atunçe se bucurâ de binele plinitŭ, precum ea atunçe sufere despre rêul. Dar legea unuĭ Domnitorŭ pe a sa sentibilitate umanâ ossêndește la tâçere.

Dupâ çe D-ḑeŭ m'a çertat cu moartea timpurie a întâĭ nâscutuluĭ meŭ fiŭ, el m'a mângâet cu nașterea unuĭ nepotŭ! Dar oare potŭ eŭ ști, de nu'mĭ va fi açesta unŭ Absalonŭ?

carele se uçidâ pe fratele sêŭ şi sê se revolte asupra pârintelui sêŭ? Unŭ omŭ dedatŭ patimeĭ ambiţiĭ nu se sparie de greutâţile çe întimpina în calea sa; elŭ se prefaçe, se metamorfeasê, şi natura sa o supune patimeĭ.

Dar departe de mine sê fie açeste considerârĭ de rêŭ ogurŭ! Tzarina mi-adussŭ de la Bisant profeţia, ca aiçe, în sinul Moscveĭ, se renaşte antica santa Împârâţie ... Eacca şi ea vine ca se distragâ tristele cugetârĭ çe mê împressoarâ!

SCENA VI.

TZARUL, SOFIA.

SOFIA.

Bine ḑisŭ fie Tzarul! Tu stânca credinţeĭ Ortodochse, de care se sfarmâ fortuna çea neamicâ! Eŭ vineamŭ se supunŭ a mele ideĭ, care cumpenite de a ta dreaptâ giudecatâ, sê fie de povâţuire în înpregiurârile de faţâ.

TZARUL.

Propunerile tale îmĭ sunt tot-d'auna plâcute ca unele çe se raḑimâ pe a ta înţelepçiune şi pe amorul câtrâ mine.

SOFIA.

Tzarule! Tu eştĭ puternicŭ, dreptŭ. şi duiossŭ. Neamiçiĭ a simţitŭ forţa armelorŭ tale, Naţia te proclamâ de simbolŭ a dreptâţiĭ, şi familia ta te adoreasâ pentru simpatiea çe aĭ în favorul eĭ. Toate açeste însâ nu te scutescŭ de pericolul çe te împressoarâ!

TZARUL. [*Cu întartare.*]

Spunemĭ, descoperemĭ numele criminalilor, ca sêĭ detunŭ în pulbere!

SOFIA.

Eartă de voĭ pronunța un nume çe'țĭ este prețuossŭ!

TZARUL.

De ar fi orĭ çine, chear nora mea Elena!...

SOFIA.

Tu aĭ dissŭ!

TZARUL.

Poate se?

SOFIA.

Lucrul nêcresutŭ, însê amu dupâ çe știĭ pe autorul, apoĭ se cunoștĭ și faptele sale. Se știĭ deçĭ câ abusînd de caracterul çel, sacru de ambassador, Tatarulŭ prin uneltirile unuĭ al têŭ confident, s'a fost însoțit la çrimenul de Les-Maĭestate.

TZARUL.

Nu se poate! Çiĭ çe mê încungiurâ sunt aprobațĭ credinçioșĭ persoaneĭ mele și interessuluĭ Statuluĭ.

SOFIA.

Giudecâ despre gibaçia Eleneĭ, deacâ ea a știutŭ a façe traditor pe çel maĭ credinçiossŭ al têŭ servitorŭ.

TZARUL.

Pe çine? Nu'mĭ ascunde adevêrul!

SOFIA.

Pe Iuri! Numaĭ catastrofa, çe a pâtimit ambassada Tatarâ, a putut pune pedecâ realisereĭ açestuĭ crimen. Însê cre-

de câ congiurarea este foarte întinse, şi aşteaptâ numaĭ momentul de a prorumpe şi a surupa opera glorioassâ a geniŭluĭ têŭ.

TZARUL.

Urgiea mea asupra culpaşilor va fi resultatul dreptêţeĭ, deaçea voĭ convoca consiliul ca se judeçe în publicŭ açeastâ afaçere a Statuluĭ. Dâ, în numele meŭ, ordinul a se aduna Consiliul chear astîḑĭ, chear îndatâ în salonul Cremlinuluĭ, ear tu prepare pe giudecâtorĭ. (*Se duçe.*)

SOFIA.

Mê ducŭ se esecutesŭ ordinul Tzaruluĭ meŭ. [*Se duçe.*]

SCENA VII.

IURI. [*Vine din partea opussâ.*]

Çe fatalitate ca planul meŭ, urḑit cu atâta prudenţâ, sâ se nimiçeascâ de catastrofa politicâ cu Hanul Tatar, prin care s'a amânat, poate pe tot deauna, a mea feriçire! Çe soartâ mê aştepta, deacâ din gearâle Sofiĭ reuşam a elibera pe Elena, astâ ḑinâ şi singurul oget a dorinţeĭ mele. Ştiŭ câ Bisantina ar fi qvalificat de tradare a mea faptâ filantropâ, dar recompenssa mea ar fi fostŭ amorulŭ care ea mi a giuruit de o scapam cu fiiul eĭ! Totuşĭ amorul mê insuflâ o nouâ speranţe, mê voĭ aplica se nu perd încrederea Tzaruluĭ şi la çea întêĭ ocasie se realises unica me dorinţâ.

Amor şi fortunâ! Împrumutaţimĭ a voastre arme vinçitoare, ca se triumfesŭ sub a voastrâ umbrire. Feriçe de mine, când voĭ putea culege fructulŭ suferinţelor şi a constanţeĭ mele.

Dar eacca Tzarina.

SCENA VIII.

SOFIA și IURI.

SOFIA.

Cum Iuri? Favoritul meŭ pajŭ! Se vede câ credința câtrâ a ta Tzarina te a reținut aiçe, și te-a împedecata calca pe urmele Hanuluĭ Tatar? Întru adevêr sum recunoscâtoare unuĭ assemene actŭ loialŭ, și mê cred îndatoritâ aĭ da publica mârturie de laudâ.

IURI.

Așĭ bate joc de açel învins nu este mârturie de o inimâ generoassâ, și Tarina mea ar putea a se mulțemi de açestŭ triumfŭ care înalțâ numele eĭ și întemeease a sa înriurire în inima Tzaruluĭ șiĭ adaoge respectulŭ Moscveĭ.

SOFIA.

Çea care maĭ mult ambiționesŭ este ca nația se recunoascâ a mea dreptate, care recompense credința și pedepsește felonia; și asta voĭ astâḑĭ sê se apliçe pe capul credinçiossuluĭ meŭ pajŭ, la care spetacol poate se fie fațe și a sa ḑinâ, drept suvenire a faptelor çe ea a produssŭ prin a sale artifiții.

IURI.

Fie și açeastâ faptâ deamnâ de o Bisantinâ, aștept cu resignație capetul tortureĭ mele. (*Se duçe*).

SOFIA.

Nepriçeputul june! Lasse pe Tzarina sa câtrê care îl leagâ respectulŭ și recunoștința, çe dâ preferența uneĭ veneticę!

Astâ lovire va sâtura a mea sete de vendetâ, mergŭ se preparŭ pe Tzarul.

SCENA IX.

(*Infâzzoseare carçerea cu puzzine si ordinere mobile, pe masà se aflä o carte bisseriçeascä.*)

DIMITRI. (*Sede pe unii scaunii*).

În lacrimĭ şi în suspinurĭ se strecoare ḑilele mele! Moartea m'a despârţit pe tot deauna de unŭ bunŭ pârinte çe era amorul şi gloriea Moscveĭ! Ear tiraniĭ meĭ, maĭ cruḑĭ de moarte, mê despârţescŭ de o mamâ ḑuioassâ! Nu am alta decât suvenirul fragideĭ mele juneţe, când sub auspiţiile unuĭ pârinte, mê deprindemŭ în artele de oştean, ca se apârŭ patriea şi se susţin onorul familieĭ în câmpul çel întinsŭ, ear amu nu mi s'a lassat de cât istŭ îngustŭ locaşŭ, decât dorulŭ maĭçeĭ, şi astâ carte sântâ unde's înregistraţĭ martiriĭ cariĭ a pâtimit pentru sânta lege şi dreptul; asemene şi eŭ, victima alŭ ambiţieĭ, sufer grea martirie.

De aşĭ putea se mê esplicŭ cu tirana mea, ca si'ĭ giur, şi sîĭ daŭ înscris câ abdicŭ la drepturĭ çe amu sânt motivulŭ sclâvieĭ mele, aşĭ çere se mê trimatâ cu oastea spre a combate pe Tatarĭ, şi prin sângele meŭ a rescumpara libertatea seaŭ moartea, câ mama mea m'a învâţat cum câ virtutea şi încrederea în Dumneḑeŭ aducŭ recompensa dupâ suferinţâ.

Mê ducŭ în chiliea mea se mê mângâĭ cu çel de sus, unicul meŭ confident. [*Se duçe.*]

SCENA X.

(*Peazza Cremlinuluĭ.*)

ANCA, VASILI.

VASILI.

Maĭ spuneamĭ, buno Anco, despre açel june care audŭ câ

este închisŭ susŭ în Castelŭ. Sermanul! poate are şi elŭ mamâ, poate sufere şi este lipsitŭ de nutriment! Mi s'a spusŭ multe istorisirĭ de copiĭ nobilĭ furaţĭ de Tziganĭ, şi mistuiţĭ prin pâdurĭ, unşĭ pe faţâ cu funingine ca sê nu se recunoascâ, încâtŭ sermaniĭ de nevoie se deprinsêse la çiocanŭ şi ealêŭ. Apoĭ de şi aiçe nu avem assemene barbarĭ, nu înţelegŭ de çea l'a închisŭ acolo pe açel june? Cumŭ aşĭ dori aĭ da unŭ agiutoriŭ! Oare cumŭ se facŭ?

ANCA.

Unŭ copilŭ ca tine, nu poate façe nimica fêrâ agiutorulŭ pârinţilor, şi mê temŭ câ iĭ ar fi rânduitŭ închiderea açeluĭ june.

VASILI.

Deacâ eliberarea sa de la pârinţiĭ meĭ atêrnâ, apoĭ îndatâ mê voĭ arunca la piçioarile lor, şi voĭ ruga atâta pânâ vor elibera pe bietulŭ june! Dar pânâ atunçe oare nu l'aşĭ putea vedea macarŭ unŭ picŭ?

ANCA.

Asta atêrnâ de la D. Pleştiefŭ. Deacă îlŭ veĭ putea îndupleca de a satisfaçe a ta curiositate inoçentâ.

VASILI.

Çe noroçire, eacca elŭ vine!

SCENA XI.

PLEŞTIEF *si çei de mai 'nainte.*

VASILI.

Câtŭ mê bucurŭ a te vedea în istŭ momentŭ.

PLEŞTIEF.

Bine façĭ câ nu uiţĭ amorul çe am pentru fiulŭ Tzaruluĭ meŭ, când eraĭ pruncŭ te purtamŭ în braţele mele, ear amu te conservŭ în inima mea.

VASILI.

Deĭ aşa dâmĭ adĭ o nouê dovadâ de açest amorŭ.

PLEŞTIEF.

Sum gata a façe câte'mĭ sunt prin putinţâ. Çere Tzarule!

VASILI.

Nimicŭ maĭ uşorŭ, acolo în açel turnŭ se aflâ închisŭ un june çeva maĭ mare decât mine, eŭ îl aud uneorĭ gemînd şi chemând, dar nime i rêspunde, aşĭ voi se aflu causa suferinţeĭ sale, şi ca un fiu a Tzaruluĭ sê raportes pârintelui meŭ, care nesmintitŭ a ordona a se elibera şi a se trimete la pârinţiĭ seĭ, ear maĭ alesŭ a se pedepsi açel çe a câşunatŭ astâ nedreptate.

PLEŞTIEF.

Sentimentŭ foarte demn de o inimâ nobilâ, eŭ te voiŭ duçe pe unŭ minutŭ, numaĭ ca se cunoştĭ timpuriŭ suferinţele omeneştĭ. (*Luândulŭ de mînâ se ducŭ amândoĭ.*)

SCENA XII.

CARÇERE, DIMITRI.

[*Dimitrí, dormindŭ pe scaunŭ se trezeste la sunetulŭ din afará.*]

DIMITRI.

Çe aud? Amar mie! Asta nuĭ oara carçerarului ca simĭ aducâ merinde, poate vin se mê ducâ la moarte! [*Spăriet se tupileasă în un ungeriŭ.*)

SCENA XIII.

PLEŞTIEF şi VASILI. [*Cu Strelitzi înarmatzi.*]

DIMIŢRI.

Lasaţimâ! - Lasaţimâ ca se maĭ trâescŭ, a uçide în carçere fârâ giudecatâ nu este loeal, daţemĭ o spadâ ca se çercâm soarta armelor.

VASILI.

Arma mea este inoçenţa, nu vinŭ ca fiiul Tzaruluĭ se te provocŭ, çe ca un june se înpart a ta soartâ seaŭ macarŭ aşĭ voi a o uşura (*Îl ea intr'o parte.*)

Ca se arât cât impartaşescŭ a ta soartâ, am deçidatŭ a râmânea aiçe cu tine, a nu eşi din Cremlin de cât cu tine, seaŭ numaĭ mortŭ!

DIMITRI.

Sentimentŭ nobilŭ, dar strêinŭ între açeştĭ murĭ!

O amiçe generoase! Cum potŭ eŭ admite ca o inimâ aşa de virtuoasâ şi inoçentâ se sufere o osîndâ nemeritatâ. Urmease destinulŭ care te cheamâ la unŭ viitor glorios, eŭ de soartâ condemnat, voĭ încheĭea ḑiua mea înaintea sâreĭ!

VASILI.

Nu, frate, tu nu mê veĭ întreçe în puterea sentimentuluĭ

de amiçiţie, eŭ râmânŭ lângâ tine, şi asta voĭ declara Ministruluĭ.

(*Cätrâ Plestief tare*).

Eŭ vê sum recunoscâtor câ mi'aţĭ adus la fratele meŭ, nu frate de un sânge, çe eŭ voĭ seĭ fiŭ frate a suferinţelor sale, eŭ râmân cu dânsul aiçe. Dute şi spune Tzaruluĭ câ în locŭ de unul are doĭ prisonierĭ în Cremlin, şi niçĭ o forţâ nu mê va despârţi de dânsul!

PLEŞTIEF.

Amarŭ mie çe façĭ Tzareviçĭ? Tu perḑĭ, pe açelŭ çe voeştĭ al apâra, dar şi pe mine carele amŭ cutesatŭ a te aduçe aiçe în contra ordinuluĭ supremŭ.

VASILI.

Fie, çe va fi! Doĭ prisonierĭ sunt pentru unŭ Tzarŭ maĭ preţuoşĭ de cât unulŭ!

(*Plestief disperat se duçe, ear junii se înbräzzosaze*).

SCENA XIV.

[*Apartamentul Sofiĭ*].

SOFIA. (*Inträ intartatä*).

Nu invanŭ a fost prepusurile mele cä Pleştiefŭ é subgiugatŭ de amorul neamiçeĭ mele. Açeste mi le-aŭ adeveritŭ esploratorul, vêdŭ câ vine amicul meŭ. En se audŭ vestea çe'mĭ aduçe.

SCENA XV.

SOFIA şi unŭ ESPLORATOR.

SOFIA.

Çe ştire mi' aduçĭ?

ESPLORATORUL.

Tzarino, amŭ descoperit câ Elena şi Pleştief înpreună cu Tzarevitz çel june a întratŭ în turnul Cremlinuluĭ, de açeea vin se te avises.

SOFIA.

Cumŭ! a câlcatŭ Gvardiile supremulŭ meŭ ordinŭ? Comendantul sĕ fie sêneţatŭ, ear Streliţiĭ trimeşĭ la Sibirŭ.

ESPLORATORUL.

Amândoĭ juniĭ şedŭ la unŭ locŭ şi Tzarevitz nu voeşte, a se despârţi de prisonierulŭ!

SOFIA.

Cheamâ pe Pleştiefŭ se vie îndatâ aiçe.

(Esploratorul se duçe).

Eacca resultatul indulgenţiĭ mele de nu amŭ ordonat a se decapita çelŭ întêĭ şerbŭ çe s'a abătutŭ de la voinţa mea! Dar resursele mele nu sunt încâ esaurate; de Pleştief amŭ încâ nevoie, de açeea îl voĭ menaja şi îl voĭ înlesni de a direge sminta çe a comisŭ, tot pentru açeea Elena eterna causâ a supêrârilor mele.

SCENA XVI.

PLEŞTIEF şi SOFIA.

SOFIA.

Eŭ ştiŭ că Ministriĭ nu aŭ inimâ, că sunt surḑĭ la voçea

omenireĭ, apoĭ unŭ veteranŭ ca tine, cum te aĭ înduplecatŭ câtrâ çele de maĭ nainte abaterĭ a maĭ adâogi o nouâ complicaţie? Şi care ar putea se aĭbâ nişte resultate funeste!

PLEŞTIEF.

Tzarino! Eartâ dacâ eŭ nu sumŭ din açiĭ Ministri cariĭ surḑĭ la voaçea inoçenţiĭ se potŭ façe partaşĭ de crime! Întêlnirea a doĭ junĭ sub a mea priveghere, nu aduçe Statuluĭ niçĭ unŭ periculŭ.

SOFIA.

Nime nu poate respunde de viitorŭ; de açeea, eacca modul prin care se vor paralisa consequenţele çe nu întrê în planulŭ meŭ.

(*I dă o fiolă*) Eacca açest licvorŭ narcoticŭ, dulçe la gustŭ, administrease'l la amândoĭ junĭ, şi când vor fi bine acufundaţĭ în somnŭ, pe Vasili se'l transportesŭ în apartamentul meŭ, ear Dimitri se rêmâe în turnŭ. Luĭ Vasili, când se va tresi, şi se va vedea ear singurŭ, întrebând de Dimitri, veĭ respunde câ nu ştiĭ nimica, câ el a visat sçena care pretinde câ ar fi urmatŭ, şi în istŭ modŭ se va repara smita.

PLEŞTIEF.

Vêdŭ câ de a eşi din istŭ labirintŭ, modul çe aĭ imagiat este unicŭ, şi eŭ mê ducŭ se'l punŭ în aplicaţie. [*Se duçe*]

SOFIA.

De aşĭ vedea maĭ degrabâ pe Vasili în braţele mele, şi de Dimitri se nu audŭ niçĭ o-datâ! (*Se duçe*).

SCENA XVII.

[*Cabinetul Tzaruluĭ.* Tzarul *intrând repede*].

TZARUL.

Cum toate se preçipitease în astâ lume! Un val mânâ pe altul pânâ când riul se aoufundâ în Oçean!

Interessulŭ çelŭ mare a Statuluĭ cu Tatariĭ, spre gloria Moscveĭ l'am finit, oare maĭ greŭ se'mĭ fie a pune la cale interessulŭ casnicŭ! Concursul încungiurêrilor straordinare a adusŭ starea de faţâ în grea complicaţie, deacâ nu o voĭ lâmuri eŭ, poate se nascâ un viitorŭ care va resturna şi va nimiçi çele çe am urḑit. Antiçitatea din scripturĭ sânte şi profane a lasat esemple barbaţilor de Statŭ care maĭ 'nainte de toate a preferat binele publicŭ şi a sacrificat chear familia lor! Deçĭ çe maĭ balansesŭ? Brutusŭ întêi şi açelŭ al doilea mi-a însemnat calea! Nu inima pârintească, çe binele Statuluĭ se fie aḑĭ giude şi esecutor! Maĭ alessŭ câ aḑĭ se cuvine pedepsi douê crime, açel de Les-Maĭestate şi açel comissŭ câtrê unŭ şefŭ de familie, şi a'mĭ conserva amorulŭ Sofiĭ çe este mângâerea şi raḑêmul bâtrêneţelor mele. Aşa dar sorţile sunt aruncate, se nu întêrḑiu a culege açea maĭ favorabilâ, [*cheamâ*] Heroldul Statuluĭ! se anonsese deschiderea înaltuluĭ giudeţŭ.

SCENA XVIII.

TZARUL şi HEROLDUL

TZARUL.

Adunatu-saŭ toate corpurile Statuluĭ, şi representanţiĭ luĭ?

HEROLDUL.

Sala çea mare s'a umplutŭ de deregâtorĭ ofiçialĭ, şi piaţa

palatuluĭ este încungiuratâ de unŭ numerossŭ poporŭ care cu nerêbdare aşteaptâ deslegarea Consiliuluĭ Ministrilor şi a ta supremâ sancţie.

TZARUL.

Fâ cunoscut Tzarineĭ şi curţeĭ sale ca sâ se adune în giurulŭ eĭ cu toatâ parada. Câ eŭ nu voĭ întârḑia a veni acolo.

HEROLDUL.

Mê duc se esecutesŭ ordinile suverane a Tzaruluĭ meŭ! (*Se duce*.)

SCENA XIX.

TZARUL. [*Singur.*]

Astâḑĭ nu sum alta decât Tzarŭ a Moscveĭ, ca açesta se lucresŭ, înlâturând toate alte sentimente şi neputinţe omeneştĭ Puterniçe Ḑeule! întâreşte inima mea, şi dâ limbeĭ mele eloquenţa de a putea convinge pe supuşiĭ meĭ de dreptatea mea, câ chear sentimentele mele le supun bineluĭ publicŭ. Întârit de açeastâ deçisie mergŭ se o pun în lucrare ca se arêt câ bâtrâneţele nu a lângeḑit simţul meŭ de dreptate. (*Se duçe.*)

SCENA XX.

SALONUL DE PARADÂ.

[*In sunetul unei musiçí à la sordina, defilease cortejul si dregâtorii Statului. Vine apoi Tzarul si se asease pe Tronŭ lànga dânsul alâture Sofia.*]

TZARUL.

(*Câtrŭ Adunare.*)

Credinçioşĭ supuşĭ aĭ meĭ! În cursul domnieĭ mele, Mosc-

va a çercat a mea dreptate și zelul pent-u binele Statuluĭ, toate çele-alte considerațiĭ eraŭ străine politiçeĭ mele, darŭ ca Autocratŭ anulesŭ astîḑĭ încheĭerea Consiliuluĭ provocată de personale intrigĭ!

Bunătatea mea a fost înalțat pe nepotul meŭ Dimitri la rangul supremŭ, urgia mea l'a destins de pe açest gradŭ, pentru că elŭ se alease cu muma sa spre a mê oltragea. Façemŭ binele la açiĭ cariĭ ni iubescŭ, oare cuvine-se deasemenea a se purta cătrê çiĭ çe ni urescŭ şĭ ni ultragease?

Elena şi fiiulŭ eĭ se făcură nevredniçĭ amoruluĭ meŭ şi a grațiĭ domneştĭ. Dimitri de astăḑĭ înainte nu va maĭ purta titlu de marele Cneasŭ; numele sêŭ se nu se pronunțe în rugăçiunile biseriçeştĭ, şi închissoarea luĭ în Cremlin şi de amu se asigurese paçea politică şi casnică! De astăḑĭ proclamŭ pe Vasili de Tzar clironomŭ a Tronuluĭ Moscveĭ. Elena se între la Monastire, ear pe partisaniĭ eĭ să se trimată la Sibirŭ.

CURTEA.

Gloriea dreptățiĭ Tzaruluĭ! Sê trăească Vasili! Tzarul viitor!

POPORUL.

Se trăească Vasili Tzarul nostru çel june!

TZARUL.

Ştiŭ că açest actŭ va rumpe legăturile de amiçiție persona-

le cu Domnitorulŭ Moldoveĭ! Dar açea çe nu poate astâḑĭ uni simpatiea, maĭ târḑiŭ va opera politica care mineşte Moscveĭ un mânossŭ viitor!

SCENA XXI.

[Şi çea de pe urmâ.]

TZARUL şi HEROLDUL.

HEROLDUL.

Strâluçite Tzare! Piatza Cremlinuluĭ s'a umplut de unŭ poporŭ întârtat. Toţĭ complângŭ soarta osândituluĭ june Dimitri şi profereasâ çele maĭ grele imprecaţiĭ asupra Tzarineĭ çe o considerê de urḑitoarea açestuĭ actŭ tiranicŭ. Vin se ordonaţĭ a se împrâştie turburâtoriĭ prin forţa înarmatâ, spre a nu spori în o publicâ rescoalâ?

TZARUL.

Mâsura de a înfrâna patimile poporuluĭ de-a-dreptul prin forţa, l'ar putea maĭ mult întârta; maĭ bine este a se lâssa sê se resufle în voçĭferaţiĭ, şi apoĭ lâturalnicŭ aĭ tâe nervele furiĭ prin arestuirea capilor, şi a lor îndepârtare ca sê se eserçitese la Sibirŭ cu vênatul fiarêlor selbatiçe spre a maĭ spori venitul visterieĭ prin tributulŭ de samurĭ. [*Se aude din afarâ mare sgomot de voaçe a barbatzilor si a mumeilor desperate*].

HEROLDUL.

Auḑĭ Tzarule! rêcnetele poporuluĭ întartat şi a mamelor desperate! Numele august a Tzarineĭ prin imprecaţiĭ si ocârĭ se osândeşte la eternâ defâimare! [*Tzarul întristat îsi ascunde fazza în mantia sa*].

[*Cortina cadê*).

